

УДК 632.938: 633.85

Т. О. Тесля, канд. с.-г. наук, доцент
Харківський аграрний національний університет ім. В. В. Докучаєва

ІМУНОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ГІБРИДІВ СОНЯШНИКА

Посіви соняшнику в Україні займають понад 2 млн. га. Соняшник є основною олійною культурою в Україні. Насіння його районованих гібридів містить 50–52 % олії.

Згідно з даними світової літератури, на соняшнику зареєстровано біля 65 видів грибних хвороб. Деякі з них розповсюджені в Україні і залежно від погодних умов проявляються в окремі роки й завдають суттєвої шкоди. При цьому втрати урожаю від них сягають інколи 50–70 %, а якість продукції різко погіршується.

Відсутність у виробництві стійких до хвороб сортів і гібридів соняшнику, нагромадження первинного запасу інфекції на рослинних рештках, сприятливі погодні умови для розвитку патогенів, відсутність належного контролю за насіннєвим матеріалом — основні причини, які сприяють швидкому поширенню та розвитку збудників. Стійкість гібридів до конкретних патогенів у конкретних умовах вирощування культури залежать від імунологічних особливостей батьківських форм.

Стійкі генотипи виділяють на природних та штучних фонах, у звичайних селекційних посівах, інфекційних розсадниках. Поряд зі стійкістю до хвороб сортозразки повинні також проявляти стійкість до абіотичних факторів середовища, мати високу якість зерна та ряд інших господарсько цінних ознак.

Метою наших досліджень було вивчення імунологічних властивостей районованих та перспективних сортів і гібридів соняшнику в польових умовах.

Результати обстежень посівів соняшнику показали, що сортозразки проявляли різний показник ураженості збудниками фомопсису, фомозу, несправжньої борошністої роси, септоріозу. Сортозразки соняшнику Спартак, Чакинський 937, Rodopi, Mirodata, Местний 15, мали показник ураженості несправжньою борошністою россою до 4,8 %. При цьому інтенсивність розвитку хвороби на відмічених сортозразках становила 0,1–0,3 %. На сортозразках Харківський 7, Чкаловський гігант, Местний 15, Lova szpatonai ознаки ураженості перерахованими вище збудниками були відсутні. Прояв ураження септоріозом відмічено на всіх сортозразках. Але Запорізький кондитер, Mandra Rodopi мали прояв ураження збудником септоріозу 0,53–0,98 %. Вважаємо, що сортозразки, на яких відсутні ознаки прояву перерахованих вище хвороб, можна використовувати в ролі донорів стійкості в селекції на імунітет.